

Ziņojums par Latvijas Republikas 2019. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem

Latvijas ekonomikas izaugsme pēc iepriekšējo divu gadu straujā kāpuma – 3,8 % 2017. gadā un 4,3 % 2018. gadā, un globālās un eiro zonas izaugsmes tempu ietekmē 2019. gadā turpinājās mērenāk, iekšzemes kopproduktam (turpmāk – IKP) pieaugot salīdzināmās cenās par 2,2 %, joprojām apsteidzot Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalstu ekonomiku vidējo izaugsmes līmeni – 1,5 %. Ekonomiskās izaugsmes tempu Latvijā noteica gan ārējās vides pasliktināšanās, gan vairāki vienreizēji iekšēji faktori – enerģētikas nozarei nelabvēlīgie laika apstākļi gada pirmajā pusē, tranzīta kritums un finanšu pakalpojumu eksporta samazināšanās.

2019. gadā vispārējās valdības budžetā bija deficīts¹ 0,2% no IKP, kas bija zemāks nekā likumā “Par valsts budžetu 2019.gadam” plānotais līmenis un bija zemāks nekā 2018. gadā, straujāk pieaugot iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem, bet izdevumiem augot lēnāk nekā plānots. Latvijas vispārējās valdības parāds² 2019. gada beigās bija 11,2 mljrd. *euro* jeb 36,9 % no IKP un joprojām bija viens no zemākajiem rādītājiem ES dalībvalstu vidū.

Vispārējās valdības parāda līmeni galvenokārt ietekmē valsts parāds³, kas 2019. gada beigās bija 10,8 mljrd. *euro* nominālvērtībā, pieaugot par 0,6 mljrd. *euro* salīdzinājumā ar 2018. gada līmeni. 2019. gadā dzēstas iekšējā aizņēmuma obligācijas 229,8 milj. *euro* apmērā un atmaksāts Eiropas Komisijas aizdevums 500 milj. *euro* apmērā, izmantojot 2018. gadā un 2019. gadā starptautiskajos finanšu tirgos emitēto eiroobligāciju resursus. 2019. gadā Valsts kase emitēja eiroobligācijas par kopējo summu 1,0 mljrd. *euro*, nodrošinot resursus gan 2019., gan 2020. gada finansēšanas vajadzībām, t.sk. valsts parāda atmaksai 2020. gada janvārī. Augstais, investīciju “A” kategorijā esošais, Latvijas valsts kredītreitings veicināja investoru aktivitāti un konkurenci parāda vērtspapīru emisijas darījumos, ļaujot veikt resursu piesaisti finanšu tirgos ar finansiāli izdevīgiem nosacījumiem.

2019. gadā valsts budžets izpildīts atbilstoši likumam “Par valsts budžetu 2019. gadam”, īstenojot likumā “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020. gadam” noteiktās prioritātes – valsts aizsardzības spēju palielināšana, ilgtspējīgas un sabalansētas valsts ekonomiskās attīstības veicināšana, iedzīvotāju ienākumu nevienlīdzības mazināšana un nodokļu ieņēmumu apjoma pret IKP pakāpeniska palielināšana.

2019. gada konsolidētā kopbudžeta (valsts un pašvaldību budžetu izpilde⁴) finansiālais deficīts 117,4 milj. *euro* apmērā bija nedaudz mazāks kā 2018. gada deficīts 215,4 milj. *euro* apmērā. To veidoja gan valsts konsolidētā budžeta deficīts 167,9 milj. *euro*, kas, salīdzinot ar 2018. gada attiecīgo rādītāju 64,5 milj. *euro*, 2019. gadā bija par 103,4 milj. *euro* lielāks, gan pašvaldību konsolidētā budžeta pārpalikums 50,5 milj. *euro* apmērā salīdzinājumā ar deficītu 151,0 milj. *euro* 2018. gadā.

¹ saskaņā ar EKS'2010 metodoloģiju

² saskaņā ar EKS'2010 metodoloģiju

³ saskaņā ar nacionālo metodoloģiju, bez atvasinātajiem finanšu instrumentiem

⁴ saskaņā ar naudas plūsmas metodi

Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi pērn bija par 529,5 milj. *euro* jeb 4,9 % lielāki kā 2018. gadā, sasniedzot 11 407,5 milj. *euro*, pateicoties ārvalstu finanšu palīdzības un nodokļu ieņēmumu pieaugumam. Visu gadu nozīmīgā apmērā pieauguši ieņēmumi no darba spēka nodokļiem, kas saistīts ar labvēlīgo situāciju darba tirgū. Ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumu pieaugums saistīts ar pieaugošajām atmaksām no Eiropas Komisijas par ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda projektu īstenošanu.

Konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2019. gadā sasniedza 11 525 milj. *euro* un salīdzinot ar 2018. gadu palielinājušies par 431,6 milj. *euro* jeb 3,9%. 2019. gadā kopumā nozīmīgākais izdevumu kāpums valsts konsolidētājā budžetā bija vērojams sociāliem pabalstiem un pensijām, izdevumu pieaugumu ietekmēja arī pabalstu izmaksa iekšlietu un tieslietu resora amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, kas atbilstoši Valsts un pašvaldību amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumam tiek izmaksāta pēc katriem pieciem nepārtrauktas izdienas gadiem. Vienlaikus nozīmīgākā apmērā vērojams izdevumu pieaugums aizsardzības un veselības resoros, kā arī pedagogiem.

2019. gadā, pilnveidojot grāmatvedības uzskaites kārtību, aplēstas valsts uzņemtās saistības 4,0 mljrd. *euro* apmērā par nākotnē paredzamiem izdevumiem normatīvos aktos paredzēto izdienas pensiju, pabalstu un kompensāciju izmaksai. Šobrīd norit plašas diskusijas par izdienas pensiju sistēmas pārskatīšanu, lai nākotnē samazinātu slogu valsts budžetam.

2019. gadā pašvaldību budžetā izveidojies pārpalikums 50,5 milj. *euro* apmērā, kas ir par 201,5 milj. *euro* vairāk kā 2018. gada deficīts. Pašvaldību konsolidētā budžeta ieņēmumi uzrādījuši augstu pieauguma tempu un sasniedza 2 919,6 milj. *euro*, kas ir par 274,8 milj. *euro* jeb 10,4 % vairāk kā 2018. gadā. Ieņēmumu pieaugumu galvenokārt nodrošināja iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) ieņēmumu kāpums par 152,6 milj. *euro* jeb 11,0 %, kopumā veidojot 1 540,4 milj. *euro*. 2019. gadā bija novērojams arī būtisks no valsts budžeta saņemto transfertu maksājumu pieaugums, galvenokārt negūto IIN ieņēmumu nodokļu reformas rezultātā kompensēšanai.

Savukārt, pašvaldību konsolidētā budžeta izdevumi 2019. gadā pieauga lēnāk – par 73,3 milj. *euro* jeb 2,6 %, salīdzinājumā ar 2018. gadu. Izdevumu pieaugumu pamatā nodrošināja uzturēšanas izdevumu pieaugums. Tai pat laikā kapitālajos izdevumos pašvaldību budžetā 2019. gadā nebija vērojams pieaugums un kopumā tie bija 2018. gada līmenī.

Likumā “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020., 2021. un 2022. gadam” precizētie vidēja termiņa budžeta politikas prioritārie attīstības virzieni – iedzīvotāju ienākumu nevienlīdzības mazināšana, valsts cilvēkkapitāla palielināšana, valsts aktīvu atjaunošana, publisko finanšu izlietojuma efektivitātes palielināšana un valsts aizsardzības spēju palielināšana, nodrošinot valsts aizsardzības finansējumu 2 % no IKP apmērā – būs aktuāli tuvāko gadu laikā līdzās jauniem izaicinājumiem saistībā ar ģeopolitiskajiem riskiem un globālās ekonomikas attīstību.

Likumā “Par valsts budžetu 2020. gadam” noteiktais vispārējās valdības budžeta deficīts ir 0,3 % no IKP. 2020. gada pirmajā ceturksnī bija vērojams straujākais ekonomikas kritums kopš 2008. – 2009. gada krīzes, ko noteica gan jau 2019. gadā sākusies lejupslīde transporta un finanšu nozarēs, gan Covid-19 krīzes tiešā ietekme, kuru Latvija sāka izjust kopš 2020. gada marta vidus.

ZIŅOJUMS PAR LATVIJAS REPUBLIKAS 2019. GADA PĀRSKATU PAR VALSTS BUDŽETA IZPILDI UN
PAR PAŠVALDĪBU BUDŽETIEM

Ņemot vērā situācijas iespējamo tālāko attīstību saistībā ar Covid-19 izplatību, kā arī valdības apstiprinātos ierobežojumus no 2020. gada 13. marta, Finanšu ministrija Latvijas Stabilitātes programmā 2020. – 2023. gadam ir iekļāvusi makroekonomiskās attīstības scenāriju, kas paredz IKP kritumu 7,0 % 2020. gadā. Balstoties uz atjaunoto izaugsmes prognozi, kā arī ņemot vērā līdz 2020.gada 17.aprīlim pieņemtos atbalsta pasākumus krīzes seku novēršanai, prognozēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā sasnies 9,4 % no IKP, 2021. gadā 5,0 % no IKP, bet 2022. gadā un 2023. gadā šis rādītājs korigēts attiecīgi 3,9 % un 2,7 % līmenī. Atbilstoši Eiropas komisijas šā gada martā pieņemtam lēmumam dalībvalstis var atkāpties no deficīta mērķiem, neapdraudot fiskālo stabilitāti.

Latvijas Republikas 2019. gada pārskats par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem (turpmāk – Pārskats) sagatavots atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību 31. panta prasībām un struktūrai, kas noteikta Ministru kabineta 2020. gada 30. jūnija noteikumos Nr. 430 “Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība” par periodu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2019. gada 31. decembrim, apkopojot ministriju, centrālo valsts iestāžu un pašvaldību pārskatu un valsts budžeta finanšu uzskaites informāciju. 2019. gadā, pilnveidojot grāmatvedības uzskaites un gada pārskatu sagatavošanas kārtību, atbilstība Starptautisko publiskā sektora grāmatvedības standartu prasībām nodrošināta 88 % apmērā.

Pārskatā ietvertie valsts budžeta iestāžu, no valsts budžeta daļēji finansētu atvasinātu publisku personu un budžeta nefinansētu iestāžu finanšu pārskati un pašvaldību budžeta iestāžu un kopīgo iestāžu finanšu pārskati sagatavoti atbilstoši likumam “Par grāmatvedību”, likumam “Par pašvaldību budžetiem”, likumam “Par valsts budžetu 2019. gadam” un citiem normatīvajiem aktiem budžeta un grāmatvedības jomā.

Pārskatu veido divi sējumi, kopā 594 lpp. Pārskata 1. – 3.2.3. pielikumi ir šī Pārskata neatņemama sastāvdaļa. Pārskata 1. sējumā iekļauta 2019. gada valsts konsolidētā grāmatvedības bilance, tās pielikumi – finansiālās darbības pārskats, naudas plūsmas pārskats, pašu kapitāla izmaiņu pārskats ar skaidrojumiem un pārskats par valsts konsolidēto parādu ar skaidrojumiem.

Pārskata 2. sējumā iekļauta informācija par budžetu izpildi 2019.gadā, kas sastāv no konsolidētā kopbudžeta izpildes pārskata un tā pielikumiem – pielikuma, kurā sniedz skaidrojumu par konsolidētā kopbudžeta izpildi, konsolidētā valsts budžeta izpildes pārskata un konsolidētā pašvaldību budžeta izpildes pārskata.

Finanšu ministrs (paraksts*) J.Reirs

Valsts kases pārvaldnieks (paraksts*) K.Āboliņš

*Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu